

Милица ГОРАВИЦА¹

ИНСТИТУТ ЗАСТАРЕЛОСТИ У ОСИГУРАЊУ У НАЦРТУ ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА

Резиме

Значај института застарелости у осигурању, као приговора који може довести до немогућности принудне наплате, је изузетно велики, како за осигуравача тако и за осигураника. Иако је овај институт темељно дефинисан одредбама Закона о облигационим односима ипак је у правној теорији и пракси створио нека спорна питања. Док су нека од ових питања решена, друга су остала спорна и данас, али постоје индиције да ће бити решена доношењем Грађанског законика. Међутим, поставља се питање да ли су предложеним Нацртом Грађанског законика решена сва спорна питања везана за институт застарелости у осигурању, као и да ли је неко од првобитно понуђених варијанти из Преднацрта Грађанског законика ипак било боље решење за потпује дефинисање овог института. Анализом постојећих решења ауторка настоји да укаже на нека спорна питања, те да сагледа предности Нацрта, али и евентуалне недостатке.

Кључне речи: осигурање, застарелост, Нацрт Грађанског законика.

I ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА ИЗ ПРАВНИХ ОДНОСА ОСИГУРАЊА

Институт застарелости у области осигурања² регулисан је Законом о облигационим односима,³ посебним чланом у односу на чланове, којима се овај институт регулише у другим областима грађанског права,

---

1 Ауторка је студент прве године докторских студија на Правном факултету Универзитета у Београду, goravica-milica@hotmail.com.

2 Изузев застарелости код пловидбеног осигурања који је дефинисан Законом о трговачком бродарству, који преузима одредбе Закона о поморској и унутрашњој пловидби.

3 Вид. Закон о облигационим односима-ЗОО, *Службени лист ФНРЈ*, бр.29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и 31/93.

али у општем делу заједно са осталим одредбама које регулишу институт застарелости⁴, док су аутори Нацрта Грађанског законика одредбе које се односе на застарелост потраживања из уговора о осигурању сместили у посебни део Нацрта, односно у део којим је регулисан Уговор о осигурању⁵, а што указује на значај ово института. Дефинисани су рокови који се примењују на потраживања која произилази из уговора о осигурању и почетак тока застарелости, који зависе од предмета уговора о осигурању и од субјеката између којих постоји облигациони однос. Тако у правним односима проистеклим из осигурања осигураник може имати потраживања према осигуравачу, осигуравач може имати потраживање према осигуранику, оштећено лице може имати потраживање од осигуравача (директна тужба) и осигуравач може захтевати накнаду од одговорног лица, када се ради о суброгационом или регресном захтеву.⁶ У свакој од наведених ситуација примењују се посебна правила и свака од наведених ситуација је отворила неко спорно питање.

1. Застарелост захтева који проистичу из уговора о осигурању

Потраживања осигураника су регулисана одредбом члана 380. став 1. ЗОО, којом је прописано да потраживања уговарача осигурања, односно трећег лица из уговора о осигурању живота застаревају за пет, а из осталих уговора о осигурању за три године, рачунајући од првог дана после протекла календарске године у којој је потраживање настало, док је ставом 2. прописано да ако заинтересовано лице докаже да до дана одређеног у претходном ставу није знало да се осигурани случај догодио, застаревање почиње од дана кад је за то сазнало, с тим да у сваком случају потраживање застарева код осигурања живота за десет, а код осталих за пет година од дана одређеног у претходном ставу.⁷

Законодавац разликује ситуацију када је осигураник знао за штетни догађај, од ситуације када није знао да се исти догодио, те су са

---

4 Вид. ЗОО, чл. 360-393.

5 Вид. Грађански Законик РС, Београд, 29.мај 2015. године, књига бр. 2, део VI, глава XLVI, одељак 5, 403-404, доступно на: <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>, 18.01.2019. године.

6 В.Чоловић, „Специфичност примене рокова застарелости у осигурању“, *Осигурање у сусрет процесу придруживања Србије и Црне Горе Европској унији*, Саветовање Палић 2006. године, 236.

7 Вид. ЗОО, чл. 380. ст. 1. и ст. 2.

тим у вези предвиђени субјективни и објективни рокови.⁸ Основно правило је да рок застарелости почиње да тече од дана сазнања осигураника за штету, односно за осигурани случај.⁹ У вези са овим се, као главно питање јавило питање почетка субјективног рока застарелости, односно питање да ли застарелост почиње тећи оног дана када је осигураник сазнао за осигурани случај или када је сазнао за обим и висину штете, као и остале елементе на основу којих се комплетира одштетни захтев?¹⁰ Ово поготово имајући у виду да се у пракси дешава да су момент сазнања за настанак осигураног случаја и моменат прикупљања свих потребних података за подношење одштетног захтева временски удаљени, те би у светлу заштите потрошача услуга осигурања било целисходно да се почетак тока застарелости веже за моменат када је осигураник сазнао све чињенице на основу којих може да комплетира одштетни захтев.¹¹

Потраживања осигуравача из уговора о осигурању су уређена ставом 3. истог члана, а којим је предвиђено да потраживања осигуравача из уговора о осигурању застаревају за три године.¹²

Поводом наведене одредбе је било спорно када рок од три године почиње да тече, али је у теорији важећи став да се овде примењује одредба чл. 361. ст. 1. ЗОО, којом је прописано да застарелост почиње да тече првог дана после дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе.¹³ Судска пракса је става да застарелост потраживање осигуравача не тече од првог дана после протекла календарске године у којој је потраживање настало, већ од доспелости полисе.¹⁴

Нацртом су почетак и дужина рока застарелости потраживања осигураника из уговора о осигурању регулисани на исти начин као и у ЗОО, док је одредба којом је регулисана застарелост потраживања осигуравача из уговора о осигурању регулисана застарелост потраживања осигуравача из уговора о осигурању.

---

8 Овде долази до изражаја заштитни карактер ЗОО према осигуранику као слабијој уговорној страни.

9 С. Перовић, *Коментар закона о облигационим односима*, Савремена администрација, Београд 1995, 1460.

10 Вид. Н.Петровић Томић, *Заштита потрошача услуга осигурања*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2015, 270.

11 *Ibid.*

12 Вид. ЗОО, чл. 380. ст. 3.

13 П.Шулејић, „Застарелост потраживања из правних односа осигурања као предмет законског регулисања“, *Ревизија за право осигурања*, бр.2/2009, 17.

14 Детаљније: Милица Горавица, *Застарелост-Разграничење суброгације и накнаде штете*, мастер рад (необјављен), Београд 2016. године, 39.

гуравача из уговора о осигурању проширена на тај начин што је додато да рок застарелости потраживања осигуравача почиње да тече од дана када је осигуравач имао право да захтева испуњење обавезе дужника.¹⁵

Дакле, предложеним решењем из Нацрта биће отклоњена свака дилема о томе када почиње да тече рок застарелости потраживања осигуравача из уговора о осигурању, али је пропуштено да се прецизније уреди питање почетка субјективног рока застарелости потраживања осигураника, односно да се осигуранику, као слабијој уговорној страни, пружи додатна заштита кроз прописивање да застарелост почиње тећи када је осигураник сазнао све чињенице на основу којих може да комплетира одштетни захтев.

2. Застарелост потраживања код осигурања од одговорности

Код осигурања од одговорности постоје три врсте правних односа: 1) однос између оштећеног лица и осигураника, који представља однос из грађанско-правне одговорности за накнаду штете; 2) однос између осигураника и осигуравача, који представља однос из уговора о осигурању и 3) однос између оштећеног лица и осигуравача.¹⁶ Поводом наведених односа су се поставила питања усклађености наступања застарелости, како поводм рокова застарелости тако и поводом момента почетка застарелости, али и поводом дејста застоја и прекида застарелости.¹⁷

Имајући у виду да је обавезно осигурање у функцији појачане заштите оштећеног требало би да обавеза осигуравача према оштећеном лицу траје исти период као и право оштећеног према осигуранику. Дакле, застарелост захтева према осигуравачу не би требало да наступи пре застарелости права оштећеног према осигуранику.¹⁸ Међутим, јављају се проблеми који су последица неслагања рокова предвиђених у одштетном праву и оних који су предвиђени у материји осигурања, а такође и као последица понекад нејасне законске регулативе.

Тако се у примени одредбе чл. 377. ст. 1. ЗОО појавило спорно питање да ли се привилеговаи рок застарелости примењује само када је

15 Вид. Нацрт ГЗ, члан 1499.

16 Вид. П. Шулејић (2005), 383 и даље.

17 П. Шулејић (2009), 17.

18 В. Чоловић, „Застарелост захтева за накнаду штете код уговора о осигурању од одговорности“, *Право и Привреда* бр. 4-6/2015, Београд 2015.

тужени истовремено и учинилац кривичног дела или се може применити и када се накнада штета захтева од другог лица које одговара за штету насталу учињеним кривичним делом (нпр. од осигуравача из уговора о обавзном осигурању у саобраћају).¹⁹ Поводом овог питања су постојала два супротна става, с тим што је заступљенији став да привилеговани рок застарелости из чл. 377. ЗОО треба да важи према сваком одговорном лицу независно од основа његове одговорности за штету, без обзира да ли одговорно лице одговара за себе или за другог.²⁰

Описана дилема је настала зато што је у предметној одредби коришћен термин: „одговорно лице“ који обухвата како штетника тако и лица која одговарају за другог.²¹ Доношењем Грађанског законика, који изричито говори о штетнику, привилеговани рок ће се примењивати само када је тужени тај који је учинио кривично дело.²²

Питање застарелости у осигурању од одговорности ЗОО регулише чланом 380. став 4: „Када у случају осигурања од одговорности треће оштећено лице захтева накнаду од осигураника или је добије од њега, застаревање осигураниковог захтева према осигуравачу почиње од дана када је оштећено лице тражило судским путем накнаду од осигураника, односно кад га је осигураник обештетио“ и ставом 5: „Непосредан захтев трећег оштећеног лица према осигуравачу застарева за исто време за које застарева његов захтев према осигуранику одговорном за штету“.²³

а) Застарелост потраживања из директне тужбе

Непосредни захтева из чл. 380. ст. 5. ЗОО заправо представља захтев проистекао из института директне тужбе,²⁴ те се тумачењем природе захтева из наведене тужбе закључује да предметно потраживање не произлази из осигурања, него из проузроковања штете, односно из деликтне одговорности.²⁵

19 М.Караникић Мирић, „Застарелост потраживања накнаде штете проузроковане кривичним делом“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/2011, 191.

20 Вид. Билтен судске праксе привредних судова, бр. 4/2011, *Привредни саветник*, Београд 2011; Став Уставног суда заузет на седници одржаној дана 07.01.2011. године, доступно на: <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/163-100890/stavovi-suda>, 21.02.2016. године.

21 М.Горавица, 34.

22 Вид. Нацрт ГЗ, чл. 582.

23 Вид. ЗОО, чл. 380. ст. 4. и ст. 5.

24 Вид. ЗОО, чл. 941.

25 П.Шулејић (2009), 18.

У вези са овим захтевом спорно је било питање почетка тока застарелости, те су тако у судској пракси највише заступљене одлуке којима је почетак везан за сазнање оштећеног за штету и учиниоца,²⁶ али има и оних у којима је узиман други моменат (нпр. правноснажност пресуде којом је утврђена обавеза осигураника да оштећеном накнади штету; моменат сазнања код ког осигураваача је осигурано возило којим је штета проузрокована итд.).²⁷

Нацртом Грађанског законика предвиђено је да непосредан захтев трећег оштећеног лица према осигураваачу застарева за исто време за које застарева његов захтев према осигураннику одговорном за штету и почиње да тече кад и застарелост тужбе оштећеног према осигураннику.²⁸ Наведено значи да је у погледу рока застарелости задржано решење које је садржано у чл. 380. ст. 5. ЗОО, док је почетак тока рока застарелости тако формулисан да се очигледно имају применити општа правила, па би почетак рока био моменат сазнања за штету и починиоца.

Занимљиво је напоменути да је у Преднацрту Грађанског законика,²⁹ као алтернатива било предвиђено и решење да застарелост почиње тећи од часа када је оштећени сазнао код ког осигураваача је осигураник, који је одговоран за штету, осигуран, али је у доцнијим изменама ова алтернатива изостављена. Оправдање овако формулисане алтернативе је свакако у већој заштити оштећеног, али имајући у виду да у данашње време оштећени може релативно брзо сазнати код кога осигураваача је осигураник осигуран, те имајући у виду да би ово решење могло стварати проблем у примени, који би се огледао у томе како утврдити када је оштећени тачно сазнао за ову чињеницу, то је решење које је ушло у Нацрт свакако целисходније.

Свакако је позитивно ново решење Нацрта, којим је предвиђено да обустава и прекид застарелости једног од два захтева из претходног члана има исто дејство и у погледу застарелости другог захтева.³⁰ Ово решење ће осигурати да у пракси не може доћи до ситуације да је потра-

---

26 Став да непосредан захтев трећег оштећеног лица према осигураваачу застарева за исто време за које застарева и његов захтев према осигураннику одговорном за штету, изражен је кроз пресуду Врховног суда Србије Рев 4932/2002 од 16.01.2003. године.

27 М.Горавица, 42.

28 Вид. Нацрт ГЗ, чл. 1501.

29 Преднацрт Грађанског законика, Београд 2009. година, књига друга, глава XLVI, одељак 5, стр. 387, доступно на: <https://arhiva.mpravde.gov.rs/lt/articles/zakonodavna-aktivnost/gradjanski-zakonik/>, 18.07.2019 године.

30 Вид. Нацрт ГЗ, чл. 1502.

живање трећег оштећеног застарело према осигуравачу, а није према осигуранику или обрнуто.

б) Застарелост потраживања осигураника према осигуравачу од одговорности

У случају када лице, које има својство осигураника из осигурања од одговорности, исплати накнаду штете оштећеном он има права да му осигуравач надокнади тај износ у обиму предвиђеним њиховим уговором. Тада се поставља питање застарелости његовог захтева према осигуравачу.³¹

Питање дужине рока није спорно јер се на дужину рока застарелости у овом случају имају се применити одредбе ставовова 1 и 2, чл. 380. ЗОО, јер је у питању захтев из уговора о осигурању.

Међутим, формулација из чл. 380. ст. 4. ЗОО је стварала забуну поводом тога да ли се почетак рока застарелости потраживања осигураника према осигуравачу везује за моменат исплате накнаде оштећеном само када до исплате накнаде дође у вансудском поступку, као и да ли је у случају судског спора, почетак тока застарелости осигураниковог потраживања према осигуравачу, везан за моменат када је оштећени поднео тужбу против осигураника.³²

Ово питање прецизније уређује Нацрт Грађанског законика, те предвиђа да застарелост захтева осигураника³³ према осигуравачу од одговорности почиње од дана када је осигураник обештетио оштећено лице, на основу пресуде или (вансудског) поравнања.³⁴

Преднацрт Грађанског законика је садржао алтернативу према којој застаревање осигураниковог захтева према осигуравачу почиње од дана када је оштећено лице тражило судским путем накнаду од осигураника, одосно када га је осигураник обештетио,³⁵ те је решење које је ушло у Нацрт свакако прецизније, јер моменат подношења тужбе ради

31 Више: Мирко Васиљевић, *Трговинско право*, Правни факултет универзитета у Београду, Београд, 2012, 190 и Наташа Петровић Томић, *Осигурање робе у међународном поморском превозу*, Београд, 2006, 62.

32 П.Шулејић (2009), 19.

33 У тексту из Нацрта стоји: „непосредан захтев оштећеног“ уместо: „непосредан захтев осигураника“, што је очигледно техничка омашка при куцању јер се из Преднацрта види да треба да стоји „осигураника“, а што је по следу ствари логично.

34 Вид. Нацрт ГЗ, чл. 1500.

35 Вид. Преднацрт ГЗ, чл. 1254.

обештећења и моменат самог обештећења могу временски удаљени, те би употреба термина „односно“ могла изазвати забуну.

3. Застарелост потраживања осигуравача по основу суброгације

Пре доношења Закона о облигационим односима било је различитих мишљења о томе када почиње и колико траје рок застарелости потраживања осигуравача према трећем одговорном лицу које је причинило штету осигуранику, коју је осигуравач надокнадио. Према једном мишљењу реч је оригинарном праву које за осигуравача настаје исплатом накнаде осигуранику, док по другом није реч о оригинарном праву осигуравача, већ на њега прелазе иста она права које је имао и осигураник.³⁶

Дилему је решио ЗОО прописујући да застаревање потраживања које припада осигуравачу према трећем лицу одговорном за наступање осигураног случаја почиње тећи кад и застаревање потраживања осигураника према том лицу и навршава се у истом року.^{37 38}

У чл. 1503. Нацрта Грађанског законика, који носи наслов: „Застарелост потраживања по основу суброгације“ стоји текст идентичан тексту из наредног члана,³⁹ који се односи на застарелост регресног потраживања, што је евидентно техничка грешка, а што произлази из садржине Преднацрта Грађанског законика.

Тако чл. 1255. Преднацрта садржи три варијанте могућег уређења застарелости потраживања по основу суброгације:

1. Застарелост потраживања које припада осигуравачу по основу суброгације осигуравача у права осигураника према трећем лицу одговорном за наступање осигураног случаја почиње тећи кад и застаревање осигураника према том лицу и навршава се у истом року.

2. Застаревање захтева који припада осигуравачу према трећем лицу одговорном за наступање осигураног случаја почиње тећи од дана

---

36 П. Шулејић (2005), 374.

37 Вид. чл. 380. ст. 6 ЗОО.

38 У примени ове норме судска пракса је била прилично уједначена; Вид. пресуде Привредног апелационог суда: Пж.3509/13 од 20.11.2013. године и Пж.3692/12 од 24.01.2013. године, у архиви ауторке.

39 Вид. Нацрт ГЗ, чл. 1503. и чл. 1504.

када је уговорилац осигурања поднео осигуравачу свој захтев накнаде из осигурања.

3. Застаревање захтева који припада осигуравачу према трећем лицу одговорном за наступање осигураног случаја почиње тећи од дана када је осигуравач исплатио накнаду из осигурања.⁴⁰

Прва варијанта је идентична постојећем решењу из ЗОО, уз наглашавање да се ради о потраживању по основу суброгације осигуравача у права осигураника. Намеће се питање да ли је ово наглашавање неопходно имајући у виду да дефинисање садржано у ЗОО није створило спорна питања, те да се није ни постављало питање да ли се ту ради о потраживању по основу суброгације.

Друга варијанта почетак тока застарелости везује за моменат подношења одштетног захтева од стране уговарача осигурања.⁴¹ Овакво стипулисање има своје логичко објашњење у чињеници да се у пракси може десити да осигураник одштетни захтев поднесе тек након истека дужег временског периода, па тако нпр. и након истека застарелости његовог потраживања према трећем одговорном лицу. На овај начин би, а имајући у виду прву предложену варијанту, као и постојеће решење из ЗОО, осигуравач морао да исплати свог осигураника,⁴² али не би могао да се наплати од лица одговорног за штету. Иако овакве ситуације нису честе, јер би осигуравач вероватно могао да се ослободи своје обавезе према осигуранику доказивањем да је осигураник онемогућио прелаз потраживања, свакако нису незамисливе.

Решење из треће варијанте оправдава како претходно наведено објашњење тако и сама природа суброгационог захтева. Наиме, ЗОО предвиђа да до суброгације долази тек испуњењем туђе обавезе,⁴³ те у том смислу ни потраживање осигуравача према одговорном лицу не настаје пре него што је обештетио свог осигураника, па самим тим ни рок застарелости не може почети да тече пре овог момента. Међутим, ово решење је у супротности са сад већ устаљеним мишљењем теорије и праксе да није реч о оригинарном праву осигуравача, већ на њега прелазе иста она права које је имао и осигураник.

40 Вид. Преднацрт ГЗ, чл. 1255.

41 Са обзиром на то да уговарач осигурања и осигураник могу бити различита лица, те да се у тим ситуацијама накнада исплаћује осигуранику, било би целисходније да овде употребљен термин „осигураник“.

42 Под условом да његово пораживање из уговора о осигурању према осигуравачу није застарело.

43 Вид. ЗОО чл. 299 и 300.

4. Застарелост регресног потраживања осигуравача

Регрес представља право осигуравача да се, након исплате накнаде штете оштећеном, обрати лицу које је проузроковало осигурани случај (или његовом осигуравачу), а ради накнаде⁴⁴ онога што је оштећеном платио.⁴⁵ До регреса долази или зато што надокнађена штета није обавеза осигуравача у складу са његовим условима о обавезном осигурању, или зато што за причињену штету није одговоран осигураник тог осигуравача.⁴⁶

Имајући у виду наведено закључује се да се друштво за осигурање, које је надокнадило штету, може регресирати према: 1) свом осигуранику, 2) према другом осигуравачу и 3) према неосигураном лицу које је одговорно за саобраћајну несрећу.^{47, 48}

а) Застарелост регресног права осигуравача према осигуранику

Када осигуравач има потраживање према свом осигуранику, који је одговоран за проузроковање штете, тада застарелост овог његовог потраживања има свој основ у уговору о осигурању. Ово зато што се код регресних захтева који су дефинисани уговорним одредбама, ради о томе да услови осигурања предвиђају ситуације када осигураник губи права из осигурања. У ситуацији када је осигураник одговоран за штету причињену трећем лицу, при чему је остварен неки од услова услед кога долази до губитка права из уговора, а будући да је Законом о обавезном осигурању у саобраћају предвиђено да осигуравач не може трећем оштећеном лицу истицати приговоре које има према осигуранику,⁴⁹ он

---

44 Термин „ступити у права“ у литератури се користи када се говори и о институту суброгације и о институту регреса, што је погрешно јер само код суброгације долази до ступања осигуравача у права осигураника, док код регреса нема ступања у туђа права већ се ради о самосталном праву.

45 М.Горавица, „Застарелост регресних потраживања осигуравача код осигурања од одговорности“, *Право и Привреда бр.7-9/2017*, Београд 2017, 2.

46 Зоран Илкић, *Специфичност обавезе накнаде штете по основу осигурања од аутоодговорности*, докторска дисертација, Београд, 2011, 369.

47 Овде може доћи до две ситуације. Једна настаје када осигуравач исплати свог осигураника па има суброгациони захтев према неосигураном лицу, а друга је када осигуравач исплати треће оштећено лице па има регресни захтев према неосигураном лицу чије правне последице су сличне онима када долази до регреса према другом осигуравачу.

48 М.Горавица (2017), 2-3.

49 Закон о обавезном осигурању у саобраћају - ЗООС, *Службени гласник РС*, бр. 51/2009 и 78/2011, чл. 28.

у моменту накнаде штете оштећеном стиче право регреса према свом осигуранику.⁵⁰

Из наведеног произлази да је у описаној ситуацији регресно потраживање осигуравача према свом осигуранику, потраживање из уговора о осигурању које застарева у року од 3 године од дана када је осигуравач исплатио накнаду штете трећем оштећеном лицу.⁵¹ Код регреса осигуравач моментом исплате штете трећем лицу стиче право повраћаја онога што је за осигураника платио.⁵² Овакво мишљење је изражено и у Одлуци Уставног суда Уж бр. 1930/2013 од 25.06.2015. године, у чијем образложењу је наведено: „...регресно потраживање осигуравача представља потраживање из уговора о осигурању на које се примењује рок застарелости из члана 380. став 3. ЗОО, према коме сва потраживања осигуравача из уговора о осигурању застаревају за три године...рок застарелости регресног потраживања осигуравача почиње да тече од дана у коме је осигуравач обештетио оштећеног. Осим тога, по схватању Уставног суда, у овом случају се не би могла применити одредба члана 939. став 1. ЗОО...јер...у случају суброгације осигураник је оштећено лице, а код регреса осигураник је одговоран за штету“.⁵³

б) Застарелост регресног права једног осигуравача према другом осигуравачу

У ситуацијама када један од осигуравача исплаћује накнаду разликујемо две ситуације:⁵⁴ 1) Када осигуравач свом осигуранику исплати накнаду за чије проузроковање постоји одговорност осигураника другог осигуравача-тада се први осигуравач суброгира у права свог осигураника (у смислу одредбе члана 939. став 1. ЗОО) према одговорном лицу, па се на застарелост има применити одредба члана 380. став 6.

50 У одредби члана 28. ст. 2. ЗООС се користи термин „ступа“ иако се не ради о суброгацији.

51 М.Горавица (2016), 59.

52 П.Шулејић (2009), 21.

53 Вид. Одлука Уставног суда Уж бр. 1930/2013 од 25.06.2015. године, објављена у „Сл. Гласнику РС“ бр. 65/2015 од 24.07.2015. године; Детаљније: М.Горавица (2016), 59.

54 Детаљније: С.Огњановић, *Осигурање од одговорности за штете причињену моторним возилом*, Раригсоор, Београд 2003 године, 103-105.

ЗОО;⁵⁵ 2) Ситуације када су у удесу учествовала различита возила која нису осигурана код истог осигуравача, а оштећени је треће лице.⁵⁶

У овим ситуацијама оштећени потражује накнаду од једног од осигуравача учесника у саобраћајној незгоди.⁵⁷ Осигуравач који је исплатио накнаду, у смислу одредбе члана 24. став 6. ЗООС⁵⁸, има право регреса од других осигуравача.

У оваквој ситуацији се не ради о суброгацији, односно осигуравач који је исплатио оштећеног не ступа у његова права према осигуравачима лица која су одговорна за штету, већ је основ његовог потраживања накнада штете коју је он претрпео јер је оштећеном исплатио више него што је требало, имајући у виду степен одговорности свог осигураника за незгоду.⁵⁹

На основу наведеног се може закључити да то потраживање застарева у року од три године, а рок застарелости почиње да тече дана када је осигуравач исплатио треће оштећено лице,⁶⁰ али у судској пракси постоје и другачији ставови.⁶¹

Нацрт посебно регулише застарелости регресног потраживања,⁶² те је тако предвиђено да регресно потраживање осигуравача према осигуранику или неком другом лицу за исплаћену накнаду штете трећем лицу, за коју постоји одговорност осигураника или неког другог лица, застарева у року од три године од дана исплате.

Ова новина, у односу на ЗОО, је свакако позитивна јер ће довести до решавања питања које је и дање спорно у теорији и судској пракси, а на начин што више неће бити дилеме о природи овог потраживања осигуравача, а ни дилеме о дужини и почетку рока застарелости.

---

55 Овде заправо долази до суброгације и нема регреса.

56 Одредбом члана 21. Закона о обавезном осигурању у саобраћају прописано је која се лица не могу сматрати трећим оштећеним лицима, Вид. Закон о обавезном осигурању у саобраћају - ЗООС, *Службени гласник РС*, бр. 51/2009 и 78/2011.

57 Вид. одредбу члана 178. став 4. ЗОО, као и одредбе члана 24. ст. 1. ЗООС.

58 Одредбом члана 24. став 6. ЗООС је прописано да у случају накнаде штете друштво за осигурање које је исплатило штету има право на регрес од друштва за осигурање чији је осигураник одговоран за штету.

59 М.Горавица (2016), 62.

60 Ibid., 62-65.

61 Вид. Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 3761/13 од 24.04.2014. године, у архиви ауторке рада.

62 Вид. чл. 1504. Грађанског Законика РС, Београд, 29.мај 2015. године, доступно на: <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>, 18.01.2019. године.

II Закључак

Упоредном анализом одреби Закона о облигационим односима и предложених одредби Нацрта Грађанског законика, као и алтернатива из Преднацрта долазимо до закључка:

- да су Нацртом почетак и дужина рока застарелости потраживања осигураника из уговора о осигурању регулисани на исти начин као и у ЗОО, док је одредба којом је регулисана застарелост потраживања осигуравача из уговора о осигурању проширена на тај начин што је додато да рок застарелости потраживања осигуравача почиње да тече од дана када је осигуравач имао право да захтева испуњење обавезе дужника;

На овај начин ће доношењем Грађанског законика бити отклоњена дилема о почетку тока застарелости потраживања осигуравача из уговора о осигурању, али неће бити пружена додатна заштита осигураннику кроз прописивање да застарелост његовог потраживања почиње тећи када је сазнао све чињенице на основу којих може комплетирати одштетни захтев.

- да Нацрт јасније уређује питање застарелости потраживања осигураника према осигуравачу код осигурања од одговорности на начин што предвиђа да застарелост захтева осигураника према осигуравачу од одговорности почиње од дана када је осигураник обештетио оштећено лице, на основу пресуде или (вансудског) поравнања;

Решење из Нацрта је прецизније и од понуђене алтернативе из Преднацрта, из разлога што остављање могућности избора између момента подношења тужбе ради обештећења и момента самог обештећења, који могу бити временски удљени, би могло изазивати недоумице у пракси. Иако је ово решење целисходно, проблематично је то што у званичном тексту Нацрта, који се може наћи на сајту Министарства правде, већ дужи период стоји: „непосредан захтев оштећеног“ уместо: „непосредан захтев осигураника“, а што је очигледно техничка омашка при куцању.

- да је питање почетка рока застарелости директне тужбе Нацртом решено тако да се очигледно имају применити општа правила облигационог права (моменат сазнања за штету и починиоца);

Алтернатива из Преднацрта, да застарелост почиње тећи од часа када је оштећени сазнао код ког осигуравача је осигураник, који је одговоран за штету, осигуран, има својих предности, које се огледају у већој

заштити оштећеног, али је решење које је ушло у Нацрт ипак целисходније, јер би споменута алтернатива могла стварати дилему како утврдити када је оштећени тачно сазнао код кога је осигураник осигуран.

- да Нацрт садржи позитивно ново решење, којим је предвиђено да обустава и прекид застарелости једног од два захтева оштећеног има исто дејство и у погледу застарелости другог захтева;

- да се у званичном тексту Нацрта, очигледно омашком у члану 1503. под насловом: „Застарелост потраживања по основу суброгације“ нашао копиран текст из чл. 1504. а који се запрао односи на застарелост регресног потраживања, те би заправи овај члан требало да садржи неку од алтернативно предложених одредби из чл. 1255. Преднацрта.

Најцелисходније би било да у Нацрт уђе одредба која је идентична постојећем решењу из ЗОО, а из разлога што ова одредба ЗОО у пракси није створила спорна питања, те се показала као прецизна и целисходна.

- да је још једно од позитивних решења то што је Нацртом посебно регулисано питање застарелости регресног потраживања, те што је предвиђено да регресно потраживање осигуравача застарева у року од три године од дана исплате.

Дакле, Нацрт Грађанског законика ће решити бројна спорна питања везано за институт застарелости у осигурању, те се може закључити да свакако на бољи начин стипулише овај институт. Уколико анализирани текст Нацрта, заиста и уђе у текст Грађанског законика то ће представљати значајан напредак и биће отклоњена бројна спорна питања.

Milica GORAVICA, M.A.
PhD Candidate,
Faculty of Law, University of Belgrade

**LEGISLATION OF STATUTE OF LIMITATIONS
IN DRAFT CIVILE CODE**

Summary

The importance of statute of limitations in insurance, as objection which can make it impossible to force collection, is extremely large, equally for insurer and insured. Regardless the fact this instrument is regulated in Obligations Law there are some issues in theory and court practice. Although some of these questions are resolved, some of them are not, but there are indications that they will be in Civil Code. The question is if the Draft Civil Code will resolve all of existing issues and are some of originally offered alternatives, from First Draft, better for statute of limitations in insurance. The purpose of the paper is to try to highlight some of the deficiencies in existing regulations which govern this matter, and to through the analyzing court practise and proposed solutions, point out the advantages and possible deficiencies.

Key words: *insurance, statute of limitations, Draft Civil Code.*